

ANTON-DIRU

IPUIÑA

(NERE ADISKIDE ABADE JAUN ETA EUSKERA ZALE DAN,
ON JOSÉ MARIA BERNAOLA-KOARI)

Anton diru izan zan prantzestean soldau,
Gero bere denpora ardizaiñ emon dau;
Zarrez, zerren larretan, sarri oi zan jausi,
Oraiñ alabeagaz kalean da bizi.

Neke geyagorako da begi bakarra,
Gach ori dauka joan zalako gerrara;
Anton begi biduna prantzesak illtera
Urten arren, sartu zan bategaz echera;
Baña beste gauza bat beragandu eban,
Zer zan iragartea atzo pensau neban,
Zergaitik Anton diru nor dan jakitea,
Ondo dan gauza dala da nire ustea.

Egia da kontu au jakula ipuiña,
Ames baten antzera nik neurez egiña,
Alan donoso jarri ezpaneu egingo,
Aurrez irakurlea parka eske nago.

. . . . .
¿Zer zan bada Antonen gerrako saria?
¿Zer ete da aren gauza andik ekarria?
Ekarri ebana zan soldau kapotea,
Neguan berotzeko ona alajea,

Eta izanagaitik anchiña josia,
 Zirudian kapote igaz eresia:
 Aiñ zan bera oyal bat, sendo eta fiña,
 Kolorez alegere, guztizko urdiña,
 Ta larogei negutan urtean, urtean,
 Ekarki arren beti bere bizkarrean,
 Aurten norbaitek zelan egiñ deutsan oztu,
 Anton aurkituten da atsekabez estu....

¡O! ze triste dabillan ¡o! ze makurtua!
 Sentimentuz darabill lurrean burua,
 Abarka бага sarri, alkondara loirik,
 Arpegia sekula garbitu bagarik;
 Buruan geyenetan ez dakar chapelik,
 Eunezko praka zarrak, urratuz beterik;
 Surretarako bere, palta pañelua,
 Zintz, eginda daroa albora eskua.
 An ez dabelako nun, gorde aurkituten
 Praka iztarrean dauz atzak igortziten;
 Orregaitik soñean darabill koipea
 Artu arren orio bagarik saldea.

. . . . .

Egia da daukala nunbaiten gorderik,
 Arran¹ bat ontzaurrez guztia beterik;
 Baña kapote on bat erosi baño len,
 Ichiko leuke beste begia ateraten.

Oraindiño geiago iñoz tabernetan,
 Ez dakust astegunez, aiñ gichi jayetan;
 Ardaurik ez dau nunbait edaten beretik,
 Basokadea oi dau klink iñoz niretik.

Ez da barregarria gaur bere kontua,
 Burlaz deituten deutse *Anton zoratua*;
 Ezpadeutse biurtzen barriz kapotea,
 Sekulako joan zan bere izatea.

. . . . .

Osterantzean Anton da ganorazkoa,²

(1) Arrana=zinzerria.

(2) Ganorazkoa=moduzkoa.

Kristiñau fededuna, baita debotoa;
 Alan bearko zan ta, joan dan Domekan,
 Osagillea zelan dakusan eleñan,
 Konsulta bat artzea jarririk gogoan,
 Mezatik urten arte nasai ez egoan.

¡O! ze meza ederra izan zan benetan!
 Oberik ez dot entzun aspaldi onetan,
 ¡Zelako kantariak! zelako soñuak!
 Zeru bat zirudian niretzat koruak;
 Baña Antonentzako inpernu bizia,
 Astiro joialako musikan guztia.

Beste gauza bat bere da esatekoa,
 Sermolaria zelan zan puntarengoa;
 Aitatzeko duiñ dira ak dituan doiak,
 Iragarteko ondo euskeraz sermoiak.

Ikaragarria zan aren etorria,
 Zerutik nik uste dot eukala grazia,
 Kodizia ze charra dan eban azaldu,
 Zeñek egiten daben Anton beti galdu
 Oiturau esan eban zala aiñ zitala,
 Eta kentzeko barriz erraza etzala,
 «Zarrago ta charrago dirala zekenak»
 Oneek dirala berba jakitun danenak.
 Baña Antonek mezan zelan sermoetan
 Pentsamentua eukan josirik konsultan,
 Pagu ederra emon beutsan mezeari,
 Ez eutsan charragoa emon sermoiari.

. . . . .

Noz edo noz eldu zan, nai eban ordua,
 Pasau zan Santusa, ta bai, Komoniñua,
 Eta *Ite missa est* entzunaz batera,
 Anton arrapataka doa eleiñpera;
 Nun osagillari egiñik icharon,
 Urten zanean berbaz laster asi jakon.

—Osagilla On Juan ¿zer bear dot egiñ?
 Kapote bagarik gaur otzak nauka kikiñ;
 Oztu egin deuste ta, kanpoan banabill,
 Nai ta ez bearko dot negu onetan ill.

Ekatzu bada, Anton, ekatzu eskua,
 Lenengo bear deutsut nik artu pultsua,
 Errazoia daukazu; dozu aiñ ikara;
 Eneban sinistuko aiñ char zengozala;
 Baña ez ikaratu, ez billdurtu Anton,
 ¿Len bere nire gauzak ez eutsun egiñ on?
 Sangria bat ederra zendulako artu
 Etziñean orduan bertatik osatu?

Bai, Jauna, alanche da, eskerrak berorri,
 Osasuna ekarri eustalako niri;
 Baña besotik sangrau oraiñ egiñ arren,
 ¿Egingo naz jaubetu ni kapotearen?

Bai, zelan bere Anton, ez euki dudarik
 Obeago batena egingo zaitut nik,
 Sangretan bazaitudaz, baña ez besotik,
 Ezpada ango orde, gaur patrikaratik,
 Andik ateraten dan odolagaz dendan,
 Zuretzat kapote bat emongo dabe an;
 Eta zelan iraungo deutsun eun urtean,
 Biziko zara bera berak dirauan artean.
 —Ondo da ori jauna, ¡o! ze konsultea!
 Baña oraindik nai dot obeto artzea,
 ¿Zenbat kapote ori kostako ete da?
 —Ontza bat urre Anton, gichi gora bera.
 —Ay ene galdua da gaur nire arrana,
 Neure ontzurre gorri berreun daukazana,
 Ene elastikoa eta bardin prakak,
 Diraitsuak eta diru-toki bagak;
 Eta arrana sangrau baño len On Juan,
 Obeko dot mundutik negu onetan juan.
¿Zenbat zekenek daben Antonen antzera,
Galtzen izen ona ta, osasuna bera,
Eta charrago dana askok arimea,
Diruagaitik dana, ¡o! ze lastimea!

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

Ochandion, 1892-ko Abenduko illean.